

צבי עצמון

רכבת אחרית הימים

בִּירוֹשָׁלַיִם יוֹרְדִים עֲמָק עֲמָק
בְּכֶטֶן הָאֲדָמָה מְאִיצָה רִפְכֶת
מִמְחֻשְׁכִּים חֲצוּבִים בְּסֻלַע
לְהִגִּיחַ לְשָׁמַי תְּכַלֵּת בּוֹהֶקֶת
מִטְחוּי קֶשֶׁת מֵאֲמָא
הַר הַמְּנוּחֹת.
חֲזֵרָה גְּנֻרְלִית
לְתַחֲצִית הַמֵּתִים.

ביקורת חיובית, בסך הכל

כֵּן, אֵין סֶפֶק שֶׁיֵּשׁ לוֹ כְּשֶׁרוֹן, וְאֶפְלוּ רַבִּים,
כּוֹלֵל לְמַכּוֹנוֹת, לְאִיּוֹר אֵיבְרֵי גּוֹף
וְלִכְתָּב רְאִי.
אֲךְ הֵייתִי מְצִיעַ שֶׁעַל הַקְּמִיצָה בְּיָדָה הֵימְנִית
תִּהְיֶה טְבֵעַת, תּוֹסֶפֶת צָבֵעַ,
וּמִתַּחַת לְצִנְאוֹר שֶׁרְשָׁרֵת עֲדִינָה
הֵייתָ תּוֹרְמֶת לְקוֹמְפוֹזִיצְיָה,
שֶׁבְּסֶדֶךְ הַכֵּל הִיא דֵי טוֹבָה, אֵין מִחְלָקֶת.
גַּם הַעֲצִים בְּרִקְעַ, לְצַד חֵיוֹכָה,
יְכוּלִים הָיוּ לְהִיּוֹת מְעֻט צְבָעוֹנִים יוֹתֵר,
וְהֵייתִי מוֹסִיף אֵיזוֹ צִפּוֹר בְּשָׁמַיִם,
אוּלַי אֶפְלוּ לְהִקָּה קֶטְנָה,
שֶׁלֹּא יֵרְאוּ רִיקִים כָּל כָּךְ.
אֲבָל בְּסֶדֶךְ הַכֵּל תְּמוֹנָה דֵי מְצַלְחַת,
אֵינְנִי מִכְחִישׁ.

ממאמץ/ פרצוף בתוך פרצוף/ וקו אחד ישר יורד לאט/ נחתם/
מקשה אחת/ בתוך טבעת גדולה/ טבעת עגולה/ הראש נכון/
ולילה רד/ על שורש וענף" (ב'אור', עמ' 92). ♦

ד"ר ביטי רואי היא חוקרת קבלה וחסידות, מלמדת באוניברסיטה העברית
ובמכון שכטר ועמיתת מחקר במכון שלום הרטמן.

מרכזי דווקא לאם היולדת, והמשוררת עסוקה בדמותו של המשיח ובפרט באמהותיו, על נפתולי חייהן ומעשיהן שהביאו להופעתו. כך בשיר המשיחי 'האבק והיציאה' (עמ' 26) המלא אזכורים לדמותה של רות ולדמותו המיוסרת של דוד. שער רומי, המרכזי בתיאורים המשיחיים של מסכת סנהדרין כמקום ממנו תחל הגאולה, הופך לתמונת תיירות באיטליה: "קירות הקולסאום נקובים וחלולים האיחוי מסכן את השירה"; חורבות רומי מציפות הן את הסיפור המקראי על מעשה בנות לוט בעולם חרב, והן את סיפורה של רות, ומחזקות את תיאור הגאולה כריפוי וכהכרעה נשית בדמות לידה: "אחר כך נשב ונתפור/ כלי דם/ תאים/ חדרי לב".

כמשחק האלים שבין האוהבים, ההרס והתיקון משיגים זה את זה והמשיח איננו. "אתה מנתץ את כל היקר לי/ גם את האלות הקטנות/ ואני קורעת את חבליך אחד לאחד". במקום הריפוי (משימה משיחית מובהקת): "השער ריק ולא חולף עלינו יום בלי מורא". אך ניתוק החבלים הוא גם אות ללידה חדשה, שרק היא מבשרת את הגאולה, בדמות משיח עשוי פח, גולם המבקש להיברא או לברוא את עצמו על ידי אדם: "נברא עצמנו גולם/ הולם בפחי רגליו". אל מול הדר הגאולה השלמה, יש יופי הנמצא בגלות שמחייבת אותה, בשכבות ש'עודן זוות ונפרמות' בכיעור, במצוקה, בשוטטות, ובכאוס שמייצגת רומי על טומאותיה "אין שומרים לבוקר ואין שומרים ללילה". שהרי האיחוי, שאמור 'מסכן את הגאולה'.

הפלא הגדול מכל הקשור במשיח ובגאולה נתפס כאן כנס הלידה. שירים רבים עוסקים בכך (ספר מחקר נוסף של המחברת עוסק בחידה זו: חבלי אנוש: הלידה בפסיכואנליזה ובקבלה, 2018): "כשהאימה חסרת שם/ תסמכי על סדק האור/ מעליו רוחף אוויר/ נשמי עמוק/ זה העולם" ('זה העולם', עמ' 51). מחר, אין דבר פלא גדול ממנה, ומאידך, כדי שיאירו פני המנורה צריך לפרות ולרבות בלי דרמה גדולה" ('כדי שאוולד', עמ' 35). פלא נוסף הוא שהלידה החיצונית היא תמיד גם לידה פנימית. היולדת יולדת גם את עצמה. כך בשיר על המחזור החודשי: "גם הלילה בתוך המים שום חיים לא נהיו/ כי היית מוכרחה ללדת את עצמך/ להביא לבשרך גאולה/ רק כדור אהבה - מכווצת/ שט במעיך כירח הפוך/ קו הרקיע/ עוטף אותו בשליה/ זהובה" (עמ' 88).

גם בשיר 'אתה נוגע במים החמים' (עמ' 90) מעשה רחצה יומיומי באמבט הופך למשל ללידה שיש בה סכנה והצלה כאחד, שיתוף של האם ובנה ה'תינוקטן', החווים חוויה אחת, כגוף אחד: "אמא מים חם/ חם לנו המים מעלים אדים/ כמעט הפכנו לבשר אחד/ אה אמא מה/ וסכנה אולי/ אם נתקרר תינוקטן/ אך נתאחה במים איך אשמרך... אציל אותך אמושה אותך ברווז/ יאור". כל אלה משחזרים את מלמולי האהבה של האם ובנה ואת שפתו שאינה תקנית עדיין. בתיאור מלא הומור של התינוק באמבט המכונה ברווז-יאור נרמזת גם כאן לידתו של משה הנמשה מן המים.

מעשה-ערייות מתואר בקבלה בדימוי המרומז של השבת ענף לשורש. שותפות נצחית זו שבין האם לילדה שהם פרצוף בפרצוף, קו אחד, ועץ אחד שורש וענף, מונצחת במעשה הלידה עצמו בהתגושות הגופים זה בזה. זוהי מציאות שאיננה ניתנת לכיטול והיא שנבחרה לשיר החותם את הספר: "פנים מנצנצות